

imidlertid ved for god Fredning snart vilde have fortrængt Gjærd-selen, derfor gik mangt et ungt Træ i Løbet - det kunde jo bruges til Gavn og Brændsel - men en skønne Dag kom det ^{for} Herskabets Ører, at der var øvet ulovlig Skovhugst i Fæsternes Skovmaal, og ved Sognefogden og andre tilkaldte blev der ransaget i Gaardene efter Stammer og i Skovmaalene efter Stubbene; der var neppe nogen, der var helt uskyldig, men hvem der havde taget Stammen saa dybt, at Stubben kunde skjules var vanskeligt at paavise, man sagde endog-saa at han der havde hugget mest blev helt frikendt, andre slap med mindre Bøder eller Advarsler, men værst gik det ud over Niels Rasmussens Enke, som havde den omskrevne Gaard i Fæste; hun blev kjendt for at have sit Fæste forbrudt, men slap med at afstaa Halvdelen af Gaardens Jorder, som blev udstykket i Smaalodder. To eller tre af disse, som ligger syd for Holts Møllevej blev dog alligevel ved Gaarden, men al Jorden nord for Vejen og en Skovlod paa ca. 9 Skp. Land blev frataget. Noget deraf blev lagt til Holts Mølle tillige med Skovloden, et andet Stykke blev lejet ud i aarevis - det maatte ifølge Fæstelovgivningen ikke drives under Hovedgaarden. Et Aar blev Kromanden i Ellinge højstbydende Lejer af denne Lod der ved de forskjellige Aars Lejere var udpint og i daarlig Drift, dette i Forening med ugunstigt Vejr bragte Lejeren Tab ved Lejen og naar Folk spurgte hvad han vilde med den uheldbringende Jordlod, svarede han at han gjorde det "for Profittens Skyld". Efter den Tid kom Lodden til at hedde "Profit-Løkken", og endnu i vore Dage, da den drives under Hovedgaarden R. Søgaard kaldes Agrene paa dette Sted "Profitagrene". I Aaret 1849 fik Sønnen fra Gaarden, Rasmus Thomsen, 2 af de udstykkede Lodder vest og syd for Møllevejen i Fæste og Bygningen blev opført, hvor den endnu ligger. Foruden Agerlandet fik han tillagt 9 Skp. Kand af Skovloden, saa at Gaardens Tilliggende nu ikke var synderlig mere end en af de halve Gaardes. -

Med Aaret 1804 begyndte Matrikuleringen eller Værdsættelsen af Jorderne her i Sognet til det ny Hartkorn som først blev til-endebragt for hele Landets Vedkommende i Trediveerne og traadte i Kraft 1841. Den Værdi der ved Udskiftningen var lagt paa Jorderne og som resulterede omtrent 2 Tdr. Land Byjord lig med 3 Tdr. Land af Udmarken blev ved Matrikuleringen yderligere strækket idet de udflyttede Gaarde mistede omtrent dobbelt saameget Hartkorn som Gaardene i Byen. Kathrinebjerggaarden f. Ex. mistede hele 3 Tdr. Hartkorn medens Mogensens Gaard i Bækstrup ~~by~~ kun mistede lidt over 1 Td. Dette Resultat var Bymændene ikke fuldt tilfredse med, de bemærkede at Udflytterne fik Jorden og Bymændene beholdt Hart-

kornet og disse Bemærkninger har holdt sig i Tidernes Løb og er ikke ganske tabt sig endnu og er vistnok mere berettiget nu end tidligere, thi ved Mergling og Kultivering er Udjorderne nu istand til at yde lige saa gode Afgrøder af Korn, men med Hensyn til Kløver og Græs vil Byjorderne med sin dybe sorte Muld vedblivende i mange Aar være langt forud.

Efter at Bønderne omkring ved Aaret 1805 for en stor Del var bleven Selvejere indtraf 15 lykkelige Aar i økonomisk Henseende. Korn, Heste, Køer og andre Produkter var i en forholdsvis meget høj Pris. I Aarene 1810-12 f. Ex. kostede en god Hest over 1000 Rdl. og andre Ting i Forhold dertil, Penge var der Overflod af, men det var væsentlig Papirspenge, man sagde at Folk med lidt Geni let kunde lave en Rigsdalerseddél og det var en let Sag at faa Gjælden paa de nykjøbte Gaarde betalt, men adskillige var ligegyldige og (lod) Gjælden staa, som de jo havde let ved at forrente, deriblandt Ejerne af Kathrinebjerg og Lyumskovgaardene og da Statsbankerotten kom 1813 hvorved Pengenes Værdi blev nedsat til 1/6 af hvad de hidtil havde gjældt lod de endog Gjælden blive staaende uagtet Godsejeren tilbød at modtage Beløbet i den gamle Mønt hvis de vilde kjøre en Ægt for ham; men den nedarvede Afsky for Hoveri og Ægtkjørsel modstod det humane Tilbud rimeligvis af Uvidenhed om Pengeomskrivningens Forhold og Virkning. Jesper Smed i Ellinge viste i den Henseende langt større Kløgt; thi da Bymændene i 1812 ved St. Hans Dag gik fra Dør til Dør for at syne Ildsteder ("gik med Skorstene") og ved denne Lejlighed havde drukket temmelig meget, fik de Smeden trukken ind i den allerbedste Rug paa Lyumskovgaardens Mark og fik da Smeden til at byde 500 Rdl. for et Stykke Jord paa omtrent 11 Tdr. Land (det var de 3de nu bebyggede Huslodder i Lyumskov). Handelen blev afsluttet og man mente at Sælgeren havde gjort en meget fordelagtig Handel, men Aaret efter (1813) da Pengene blev reducerede betalte Jesper Smed Lodden med 80 Rdl. ny Mønt, saa at Smeden klarede sig godt med sin, efter andres Mening daarlige Handel. Jesper Smed drev derefter Lodden fra sin Bolig i Ellinge By indtil han eller hans Enke i 1840 gav sin Datter Maren, gift med Søren Pedersen, henved 4 Tdr. Land at bygge deres Hus (17^{de}(?)) paa. 5 Aar efter solgte Sønnen Christen Jespersen Resten til Snedker Jacob Ovesen, Refsvindinge Mark, for 1300 Rdl., han drev det fra sin Bolig paa Refsvindinge Mark (Ole Jacobsen) indtil han 1852 solgte det til Peder Conradsen for 1800 Rdl., som da opførte "Conradsminde". Aaret efter byttede han det bort med Hans Olsens Hus paa Refsvindinge Mk., efter ca. 15 Aars Forløb solgte eller delte H. Olsen Lodden imellem sine 2 Børn, hvorved det 3die eller midterste Hus fremstod. - Sko-

mager Hvids Hus nord for Vejen er opført paa en i 1877 fra Lyumskovgaarden udskilt Parcel. - Uagtet denne Omskrivning af Penge havde en saa indgribende Betydning paa Gjældsforpligtelser, Handels Afgjørelse, Renter, Skatter o.s.v., influerede det ikke syn- derligt paa de daglige Livsforhold fordi de indenlandske Produkter vedblev at være i høj Pris saa at Lønninger og andet stod i For- hold dertil; min Fader M. Steffensen f. Ex. havde som 12 Aars Plovdreng tjent sig 100 Rdl. gl. Penge, som han fik taxeret til 16 Rdl. og nogle Mk. men Forandringen medførte i Virkeligheden kun mindre Talstørrelser paa alt. Prisen paa en Td. haardt Korn var 15-20 Rdl. R.M. og derover, den kulminerede med 1817, men først med 1820 begyndte en meget kritisk Periode for danske Landbrugere, Korn- priserne gik ned til 2 Rdl. og derunder, Kreatur og al anden Produk- tion i Forhold dertil, næsten ingen Købmand turde eller kunde købe til Udførsel, en Kjøbmand Kruse i Nyborg dannede en Undtagelse, han havde paa en eller anden Maade skaffet sig Penge og gav som Regel 2 Rdl. for en Td. Rug eller Byg og lovede hvad mere han kunde taale at give naar han ved Foraarets Komme fik Varerne afsatte, hvortil han da brugte egne uassurerede Skibe, og det er let at tænke sig at han paa den Maade kunde beregne sig en ordentlig Gevinst. Han havde ingen Konkurrenter, Bønderne vest for Odense kjørte direkte igjennem denne By til Nyborg for at afsætte deres Korn og holdt daglig i lange Rækker med deres læssede Vogne før de kunde blive expederede. Følgen af disse Priser blev, at Bønderne ikke kunde skaffe Penge til at betale deres Skatter med, men Regeringen maatte lade dem levere Skattekor, som da blev lagret og først af denne solgt om Foraaret naar Skibsfarten begyndte for paa den Maade at faa Skatten ind. 1826 øgedes Trængslerne ved en ualmindelig tør Sommer hvor der kun undtagelsesvis faldt Regn og da kun meget lidt imellem Sød- og Høsttid, Høstudbyttet blev derefter, af Byg f. Ex. avledes der i Lyumskovgaarden 17 Tdr., i Kathrinebjerggaarden 15 Tdr. De 2 følgende Aar var ikke meget bedre, for de nævnte 2 Gaardes Ved- kommende var Avlen af Byg i alle 3 Aar tilsammen kun hver henved 60 Tdr. Dette havde til Følge at hvem der havde Gjæld af nogen Be- tydning maatte gaa fra Hus og Hjem og overlade Ejendommen til Kredi- torerne. En Mand ved Navn Anders Sorensen havde i den gode Tid kjøbt 6 Tdr. Land af "Mares Agre" ved Bækstrup og opført det gamle Hus som nu ejes af Johan Knudsen, han kom derved til at skylde om- trent Halvdelen af Ejendommens Værdi, men kunde ikke klare sig, da den trange Tid kom og maatte rejser derfra med Tab af hele sin ikke ringe Formue. En Mand ved Navn Steffen kjøbte Huset for 1/3 af hvad det havde kostet. Dette er kun et Exempel paa mange lignende Til-

fælde. Kathrinebjerggaardens Ejer, der undlod at betale Kjøbesummen for Gaarden med den gamle Mønt mens Tid var kunde ejheller nu klare Renter tillige med andre Udgifter og maatte redde sig ved at formaa sin eneste Datter Johanne til at hæve midlertidige Forbindelser for imod Tilbøjeligheder at indgaa Agteskab med en Mand der havde Formue til at betale Gjælden med. Efter Brylluppet drev de Gaarden i Fællesskab i 6 Aar. Efter denne Prøvetid tilskødede Rasmus Madsen 1830 Gaarden til Jørgen Hansen (Kjøbesummen blev ansat til 1200 Rdl.) som efter at Gjælden var indfriet og Adkomstdokumenterne betalte havde i Formue (en) Beholdning (af) 2 Rdl. - Jørgen Hansen pløjede godt, begyndte at brakke Jorden som dengang nylig var kommen i Mode og som gjorde stor Virkning paa det gamle Græsleje, Avlen bedredes meget, Priserne hævede sig lidt, hvilket i Forening med den fra de daarlige Tider indøvede og nu fortsatte Sparsommelighed snart gjorde Jørgen Hansen til en holden om end ikke særlig intelligent Mand. Men Jørgen Hansen havde ogsaa givet Afkald paa en stor Del Arvemidler fra sin Fødegaard (Knud Johansens) i Bækstrup saasom Hest, Køer, Vogne, Sengeklæder, Sengested, Møbler o.s.v. samt et Skovmaal Matr. No 2^c, vel omtrent 1 Td. Land, der saavidt jeg ved, nu er Pløjeland, hvilket Afkald nok kunde behøves i Bækstrup hvor de daarlige Tider i Forening med Familieforhold gjorde Trangen større end det andet Sted. - Men Jørgen Hansen fik dog jævnlig af Johanne Mindelse om at denne berettigede Fordring, navnlig Skovmaalet, burde han ikke have ladet gaa fra sig. -

En slem Hage hvilede paa Bondens Brug i den 1ste Halvdel af Aarhundredet, navnlig Ydelse af Tienden i Kjærven idet at jo mere der avledes des mere skulde der bortføres baade af Korn og Halm hvorved Bonden saa at sige gav sin Mødding bort til Præst, Herremænd eller Tiendeforpagter hvert 10 Aar. Regeringen maa vel have indset det skadelige deri, thi ved Anordningen af 1810 blev det paabudt at al Tiendeydelse i Kjærven skulde ophøre naar Yderne forlangte det saa at Afgiften skulde erlægges enten ved et bestemt for stedse fastsat Qvantum rensat Korn aarlig in natura eller med Penge efter hvert Aars Kapitelstaxt, dette kunde ske enten ved en mindelig Overenskomst mellem Tiendeyder og Tiendetager eller ved Kjendelse af en af Regjeringen for hvert Aar nedsat Kommission; i begge Tilfælde skulde Foreningen stadfæstes af Rentekammeret (Ministeriet) men der var holdt en Bagdør aaben for Tiendetagerne som dels kunde true med den kostbare Kommission, dels kunde akkordere aarevis for kortere Perioder. Med Kongetienden ordnedes det dog forholdsvis hurtigt og billigt, men med Præste- og Kirketienden

trak det længe ud. Den første Forening her i Sognet som blev indgaaet med disse 2 Tiendetagere skete i Aaret 1828 ved Kommissionens Kjendelse og blev den billigste af alle, særlig for enkeltes Vedkommende. Det var nemlig efter de usædvanlig tørre Aar 1826-27 og lige saa ringe Udsigter for det indeværende 1828 da Udbyttet for Tiendeyderne var saare ringe og Ydernes Tilbud af samme Grund meget knappe. Min Fader som dengang styrede Lyumskovgaarden, men ikke endnu havde Adkomst, mødte for Ejeren Rasmus Sørensen med Fuldmagt til at byde for de 2 Tiender til Deling 2 Skp. Rug, 2 Skp. Byg og 3 Skp. Havre af hver Td. Hartkorn (gammelt); noget lignende blev budt af flere andre; da det imidlertid af Commissionen og Nyderne blev anset for for ringe Bud og det blev de Bydende betydet at alle der af Overkommissionen fik Budene underkjendt, skulde betale Omkostningerne ved Commissionen, saa forhøjede enkelte af de kloge og selvstændige Mænd deres Bud, medens min Fader maatte lade det blive ved hvad han havde Fuldmagt til; og da det kom til Kjøbenhavn blev samtlige de gjorte Bud approberede, hvorved min Fader blev den allerlaveste Tiende(yder). Det var altsaa mere af Lykken end af Forstanden. Det var ialt 16 Tiendeydere der den 10 Juli 1828 fik deres Tiende fastsat, de skal alle levere in natura efter Akkorden men ved mundtlig Overenskomst betales nu alt efter Kapitelstaxt - at Antallet af disse Ydere nu er lidt større beror paa Udstykningen. - Størsteparten af Sognets Beboere fik ved Forening af 22 Januar 45, stadfæstet 15 Juli s.Aar, deres Tiende til Kirke og Præst fastsat til en rimelig om end noget højere Afgift end de første, men med enkelte blev det kun en midlertidig Akkord som gik indtil Pastor Mau i 1854 fik det endelig ~~fastsat~~ fastsat, men for deres Vedkommende er det den højeste Afgift, saameget som muligt og navnlig Boghvedetienden blev omskrevet til Byg; dette lod sig dog ikke gjøre med 5 Skp. Boghvede som indtil 1850 blev svaret af Kathrinebjerg, thi Birkedommer Hastrup ved Foreningen i 1845 varetog Ydernes Interesse og særlig Kathrinebjergs form den gode Jagt, fik udvirket, at de 5 Skp. Boghvede kun skulde svares i den daværende Pastor Olivarius's Tid, og da hans Tid udløb og de 5 Skp. ikke var stadfæstet maatte de bortfalde.

Den sidste Tiende, nemlig af Føl, Kalve, Lam og Bier - den saakaldte Kvægtiende, blev efter Lov 1861 afløst 1862 med den i de sidste 10 forudgaaende ~~indtægt~~ Indtægt omsat i Byg at betale, efter hvert Aars Kapitelstaxt, den blev fordelt ligelig paa Sognets Hartkorn med $\frac{3}{4}$ Fdk. pr. Td. foruden den $\frac{1}{4}$ Fdk. pr. Td. Hartkorn, som efter Lov af 17 Juni 1812 blev svaret af Grise, Gæs, Høns og

